

Växthus för klimatledande upphandling

Sammanfattning

Region Örebro län ansöker om 32 procent av projektets bokförda kostnader, dock högst 240 000 kronor för projekt Växthus för klimatledande upphandling under perioden 2022-05-01 – 2023-01-31.

Det är ett samverkansprojekt med Region Örebro län (Energikontoret), Energikontor Sydost och Västerviks kommun. I detta projekt ska transportnätverket i Örebro län tillsammans med nätverket i Kalmar län ta fram en spetsupphandling, en fiktiv upphandling. Aktörerna som består av företag, kommuner, regioner, länsstyrelse och akademi ska jobbar tillsammans för att tolka och se hur lagen om offentlig upphandling kan fungera optimalt för att bidra till att nå det transportpolitiska målet om att minska utsläppen från transporter till 70 procent till år 2030.

Skäl för det föreslagna beslutet

Projektet genomförs enligt den regionala utvecklingsstrategins prioriterade område Transporter och infrastruktur och bidrar till att nå målet om minskad klimatpåverkan.

Projektet finansieras också av det nationella regionalfondsprogrammet.

Nämnden för regional tillväxt har fattat beslut om inriktning för finansiering för det statliga anslaget 1:1 regionala tillväxtåtgärder (2021-04-07 § 26). Projektet bedöms ligga i linje med den prioriterade inriktningen ”Projekt som bidrar till att skapa en långsiktig och hållbar omställning av Örebro län.”

Bakgrund

Att arbeta för energieffektivare transporter går hand i hand med fossilfria transporter, genom att hitta ett bättre sätt att använda lagen om offentlig upphandling (LOU) för fossilfria transporter så används energin så resurseffektivt som möjligt för både företag och samhälle. Utmaningen är att utvecklingen går snabbt. Både för nya direktiv och regelverk från nationell och internationell nivå för upphandling och möjliga kravställningar. Även utvecklingen för fossilfria bilar och bränslen går snabbt. Det innebär en utmaning i att kunna avgöra vad som gynnar marknaden för hållbara alternativ. Denna förstudie ämnar skapa ett underlag för att visa möjligheterna och sätta ramar för vad som är möjligt, samt hur det kan och bör följas upp på ett rimligt vis. Det

behövs bra förutsättningar, goda dialoger, tydliga krav och pålitliga uppföljningar för att upphandling ska kunna vara en viktig komponent i omställningen till ett klimatneutralt samhälle. Hållbara inköp är ett strategiskt viktigt område både i privat och offentlig sektor. På kommunal, regional och statlig nivå är en upphandling ett kraftfullt verktyg i samhällsekonomi som nyttjar cirka 800 miljarder kronor av de skattemedel vi gemensamt är med och betalar. I många fall finns det redan tillgänglig teknik för att radikalt minska utsläppen men för att kunna etableras på marknaden måste tekniken också efterfrågas. Därför är en förutsättning för branschernas omställning en ökad ambitionsnivå i den offentliga upphandlingen.

Under 2021 bildades Örebro läns energi- och klimatråd. Initiativet kom från Region Örebro län och Länsstyrelsen i Örebro län, och syftet med rådet är att öka takten i omställningen i länet samt skapa konkreta aktiviteter och åtgärder genom samarbete mellan näringsliv, offentliga aktörer och akademi. Inom energi- och klimatrådet drivs parallellt flera arbetsgrupper. Transportnätverket är en av dessa och består av näringsliv, akademi och kommuner som tillsammans med Region Örebro län och Länsstyrelsen i Örebro arbetar för att öka takten i omställningen till en fossilfri fordonsflotta.

I slutet av 2020 antog nio organisationer i Kalmar län att delta i en transportutmaning. Utifrån denna utmaning valde Kalmar, Västervik, Mörbylånga, Borgholm, Region Kalmar samt Energikontor Sydost att fördjupa sig i kravställning och upphandling av fossilfria godstransporter i länet där ett mindre nätverk skapades under 2021.

Det finns idag ett stort behov att med behovsägare i fokus utveckla och anpassa regleringen. Internationellt så används olika begrepp för detta exempelvis agile governance som WEF (world economic forum) använder sig av. Agile governance syftar till att arbeta för att hitta nya sätt att utveckla och anpassa reglering och policyer så att regler och policys följer utvecklingen, vilket inte alltid är självklart i en tid med stora och snabba omvärldsförändringar. Runtom i världen pågår därför många olika initiativ och insatser för detta. I förstudien kommer metoden regulatorisk sandlåda regulatory sandbox att användas, vilket avser att arbeta med försöksverksamhet, begränsad i tid och rum, med syfte att parallellt utveckla teknik och regelverk för ett tryggare och snabbare lärande.

I detta fall handlar det om att transportköpare tillsammans med transportsäljare och branschorganisationer ska hitta ett energieffektivare sätt att arbeta med offentlig

Tjänsteställe, handläggare
Projektstöd, Mirela Redzic

Projektforum
2022-03-30

Projektbeskrivning
Dnr: 22RS2217

upphandling för att styra mot fossilfria transporter. Hur ska förfrågningsunderlaget se ut för att stimulera till fossilfria transporter, främja en teknisk utveckling och samtidigt vara långsiktigt och inte sticka iväg kostnadsmässigt.

Målgrupper för projektet är transportsäljare, transportköpare och varuägare med egen distribution av godstransporter. Majoriteten av små och medelstora företag i de regioner som berörs av förstudien köper eller säljer transporter i någon omfattning.

Övergripande mål

Hur lagen om offentlig upphandling kan fungera optimalt för att bidra till att nå det transportpolitiska målet om att minska utsläppen från transporter till 70 procent till år 2030.

Projektmål

Förstudien ska främja en bättre bild av vilka lösningar som finns och som efterfrågas eller som kan utvecklas för en förbättrad fossilfri konkurrenskraft och effektivare upphandlingar.

Aktiviteter

Förstudien kommer att innehålla:

1. Dialoger mellan transportköpare, transportsäljare och andra relevanta marknadsaktörer för att både säljare och köpare ska få en bättre bild av vilka lösningar som finns och som efterfrågas eller som kan utvecklas. För att samla kunskap och föra dialog om möjliga kravställningar och uppföljning vid upphandling av transporter.
2. En fiktiv upphandling, ett fiktivt förfrågningsunderlag baserat på resultaten av dialogerna mellan köpare och säljare.
3. En plan för genomförande i stor skala på nationell nivå. Ta fram en plan för hur nyvunnen kunskap och erfarenhet från projektet ska spridas nationellt. vilka målgrupper som finns samt vilka som bör ingå i arbetet.

Det kommer inte att ske några avgränsningar, utan inbjudan kommer ske i bred dialog där aktörer är välkomna att delta i både workshop och kunskapshöjande insatser. Bland annat kommer både inbjudan och material gå till samtliga aktörer med koppling till de olika transport- och logistiksammanslagningarna i länet, där många mindre aktörer ingår, samt till Sveriges åkeriföretags medlemmar.

Ingående kommuner

Kommuner i Örebro och Kalmar län

Regional samverkan

Samarbete sker med åkeribransch, privata köpare och offentliga upphandlare samt med Örebro universitet, Biodriv Öst och Handelskammaren. Spetsupphandlingen sker i samarbete med klimatledarprogrammet där Örebro kommun ingår. Via energi- och klimatrådet i Örebro län finns goda kontakter med näringslivets representanter.

Perspektiv

Förstudiens huvudmål är att minska klimatpåverkande utsläpp från transporter för att skapa en bättre miljö. Genom öppna dialoger och uppdaterade kunskapsunderlag ska förstudien visa på möjligheten att ställa krav för att minska klimatpåverkande utsläpp, att gynna de aktörer som har lösningar för transporter med minskad klimatpåverkan och gynna utvecklingen av en fossilfri transportsektor. Förstudien syftar till att visa på möjligheten att ställa högre krav på hållbarhet vid upphandling. Det innefattar även att kalkylera kostnaderna utifrån relevanta parametrar för att visa på att den ekonomiska vinsten på lång sikt som en hållbar upphandling kan leda till.

Inom upphandling och försäljning av transporter behövs nya former för att gynna de aktörer som satsar på hållbara alternativ och på lösningar med låg klimatpåverkan. Dagens tillvägagångssätt vid upphandling sätter ramar som inte gynnar en hållbar utveckling, och som är låst i gamla affärsmodeller. Förstudien kan skapa förutsättningar för en jämlik konkurrens, där även mindre företag med nya innovativa lösningar har möjlighet att vara delaktiga på lika villkor. Detta kan bland annat gynna nytänkande företag vars affärsmodell är att satsa på omställning och ny teknik.

En del i att möta utmaningen är en dialog mellan köpare och säljare för att förstå behov och framtida utmaningar. Inom transportbranschen sker förändringar och bland annat allt fler kvinnor blir en del av yrket. Utvecklingen till fossilfria transporter genom bättre upphandlingskrav kan möta en del av den förändringen genom att skapa en attraktiv marknad och arbetsplats. Det gynnar nya lösningar och innovation inom yrket, vilket skapar en tjänst som även i framtiden är aktuell. Det skapar även en trygghet för logistikföretag och anställningsformer i framtiden, vilket i högre grad gynnar kvinnor som tyvärr fortfarande har en mer utsatt roll om arbetstagare.

Långsiktighet

Möjliga genomförandeprojekt:

Tjänsteställe, handläggare
Projektstöd, Mirela Redzic

Projektforum
2022-03-30

Projektbeskrivning
Dnr: 22RS2217

Underlag för spetsupphandling inom godstransporter som sedan kan spridas brett. En plan för genomförande i stor skala på nationell nivå.

Ta fram en plan för hur nyvunnen kunskap och erfarenhet från projektet ska spridas nationellt.

Inom förstudien är det svårt att uppskatta storleken på effektiviseringen i kWh eller koldioxidekvivalenter. Det är en uppgift som kan ingå i förstudien. Nyvunna kunskaper från förstudien kan ligga till grund för ett eventuellt kommande projekt där dessa tillämpas.

Uppföljning

Projektet ska löpande återrapporteras till beslutande organ i Region Örebro län.

Det kommer att finnas en större referensgrupp med ett 20-tal aktörer som kommer att följa förstudien. Deltagarna består av företag, åkerier, kommuner och energibolag som tar emot och bollar den fiktiva upphandlingen genom förstudien.

Resultatspridning

Resultatet kommer att spridas brett via deltagande aktörers kanaler, så som Handelskammaren, Sveriges åkeriföretag, Örebro läns energi- och klimatråd, Klimatsamverkan Kalmar län, Örebro kommun och klimatledarprogrammet. Förstudiens resultat och möjliga fortsättning kommer även att kommuniceras med andra relevanta aktörer så som branschorganisationer för godstransporter, Upphandlingsmyndigheten och universitet.

Erfarenhet från projektet och lärdomar från den fiktiva upphandlingen kan även spridas till andra upphandlingsområden; såsom bygg- och livsmedelsrelaterad upphandling.

Projektorganisation

Projektledning: Projektledare, anställd på Region Örebro län. Projektledare
Energikontor sydost: anställd på Energikontor sydost. Projektmedarbetare: anställd på Västerviks kommun. Kommunikatör: anställd på Energikontor sydost.
Ekonomi: anställd på Region Örebro län.
Genomförande av dialogprocess och sammanställning av resultat, konsult.
Inköp och upphandling görs via Region Örebro län.

Avgränsning ordinarie verksamhet

Ingen ordinarie verksamhet förekommer inom detta område.

Tjänsteställe, handläggare
Projektstöd, Mirela Redzic

Projektforum
2022-03-30

Projektbeskrivning
Dnr: 22RS2217

Kostnads- och finansieringsbudget

Bokförda kostnader	2022	2023	Totalt
Klumpsumma	739 383	33 388	772 771
Summa bokförda kostnader	739 383	33 388	772 771

Finansiär	2022	2023	Totalt
Offentlig finansiär			
Region Örebro län 1:1	225 000	15 000	240 000
Tillväxtverket nationella regionalfond	364 383	18 388	382 771
Region Kalmar 1:1	50 000	0	50 000
Örebro kommun	15 000	0	15 000
Hallsberg kommun	15 000	0	15 000
Laxå kommun	15 000	0	15 000
Privat finansiär			
Stena recycling	20 000	0	20 000
Närke frakt	20 000	0	20 000
Sveriges åkeriföretag	15 000	0	15 000
Summa finansiering	739 383	33 388	772 771

Klumpsumma används hos Tillväxtverket i samband med förstudier.

Direktfinansierade kostnader (in natura)	2022	2023	Totalt
Länsstyrelsen i Örebro län, Örebro kommun	72 802	6 135	78 937